

Malomush S.I.

National University «Odessa Law Academy»

INSIGNIFICANCE OF ACTS IN THE CRIMINAL LAW CIS

Summary

The research of insignificance of the acts in the criminal law of CIS countries demonstrates that the insignificance of the act is not considered as a criminal offense in the criminal law of such states as Ukraine, Moldova, Georgia, Azerbaijan, Kyrgyzstan, Russia, Kazakhstan. In the criminal law of CIS where the insignificance of the act is not considered as a criminal offense, there are two approaches to the definition of insignificance of the act. In the first approach the denotation to «the lack harmed or create a threatening of such damage» is not included into the definition (Russia, Kyrgyzstan), in the second approach – the state of insignificance of the act contains a reference to the «lack of harm and creating the danger of such damage» (Ukraine, Georgia, Azerbaijan, Kazakhstan). The author's definition of insignificance of the act is submitted in this article.

Keywords: insignificance of the act, the crime, the criminal offenses, Commonwealth of Independent States, the circumstances that exclude criminality of the act, remission from punishment, privileged corpuses of offenses, the corpuses of offense.

УДК 342.9

АДАПТАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ УКРАЇНИ
ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Нарижний М.О.

Донецький національний університет,
Міністерство Юстиції,
Департамент міжнародного права та співробітництва

У статті досліджено сутність адаптації банківського нагляду України до європейського законодавства, проаналізовано дії із забезпечення стабільності банківської діяльності, визначено роль банківської системи в економіці країни.

Ключові слова: Національний банк, банківський нагляд, Європейський союз, Інститути банківського права ЄС.

Постановка проблеми. Поступова інтеграція України у світову банківську систему потребує врахування тенденцій розвитку банківського нагляду з метою адаптації діяльності вітчизняних фінансових систем нагляду до сучасних умов розвитку України.

Постійні зміни в законодавчій базі та нестабільна політична ситуація негативно впливають як на розвиток всієї економіки, так і на банківську діяльність зокрема. Метою банківського нагляду є як суспільні інтереси вкладників, так і інтереси держави у забезпеченні стабільності розвитку банківської системи.

У 2014 році Національний банк України відзначає своє 23-річчя. Система банківського регулювання та нагляду трохи молодша, вона почала діяти взимку 1992 року. Згідно з чинним законодавством, наглядова діяльність Національного банку України охоплює всі банки, їхні підрозділи, афілійовані й споріднені особи банків на території України та за кордоном, установи іноземних банків в Україні, а також інші юридичні й фізичні особи в частині дотримання вимог банківського законодавства.

Відповідно до Стратегії інтеграції України до ЄС, адаптація законодавства України передбачає реформування її правової системи та поступове приведення у відповідність з європейськими стандартами. Отже, банківське законодавство, а особливо питання регулювання та нагляду за діяльністю банків, повинне розглядатися як один із пріоритетних напрямів процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Інтеграція України у світову економічну співдружність потребує вивчення нових економічних

правил, та практики підтримки стабільності банківської системи України.

Аналіз останніх досліджень. Серед дослідників питань банківського права є такі вчені: С.Л Брю [1], В.В. Масленников [2], О.В. Васюренко [3], А.М. Мороз [4], М.Савлука [4], В.С. Стельмаха [5], М. Сідак [6], Й. Ціпкало [6].

Однак, на нашу думку, питанням організації наглядової роботи в банківській діяльності в науковій літературі присвячено недостатньо уваги.

Мета дослідження полягає у вивченні досвіду побудови системи банківського нагляду в ЄС та відпрацюванні рекомендацій для удосконалення системи банківського регулювання та нагляду в Україні.

Основні результати дослідження. Вторинне законодавство ЄС в сфері банківської справи складається з 14 нормативних актів: 1 регламент, 9 директив та 4 рекомендації. Особливе місце посідає Директива Європейського Парламенту та Ради 2000/12 від 20 березня 2000 року щодо започаткування діяльності кредитних установ та її ведення, яка є консолідованим варіантом низки директив. Ця директива регулює більшість інститутів, які складають предмет цього дослідження. Інші нормативні акти мають за мету врегулювання одного певного інституту банківського права Співтовариства.

Проаналізувавши нормативну базу вторинного законодавства Європейського союзу, можна виокремити три підгалузі:

- Вимоги до кредитних установ;
- Вимоги до надання послуг;
- Нагляд за діяльністю кредитних інститутів.

Вони складаються з дванадцяти основних інститутів: ліцензування; заходи щодо відновлення платоспроможності; ліквідація; структурні підрозділи; власні кошти; коефіцієнт платоспроможності; великі ризики; банківські операції; вклади; перекази; належний нагляд та звітність.

Урегульованість інститутів банківського права ЄС [7, с. 38]:

Підгалузі	Інститути	Нормативні акти ЄС
Вимоги до кредитних інститутів	Ліцензування	2000/12; 2000/46
Вимоги до кредитних інститутів	Реорганізація, заходи щодо відновлення платоспроможності (санація)	2000/12; 2001/24
Вимоги до кредитних інститутів	Ліквідація	2000/12; 2001/24
Вимоги до кредитних інститутів	Структурні підрозділи	2000/12;
Вимоги до кредитних інститутів	Власні кошти	2000/12;
Вимоги до кредитних інститутів	Коефіцієнт платоспроможності	2000/12;
Вимоги до кредитних інститутів	Великі ризики	87/62/ЕЕС; 2000/12
Вимоги до надання послуг	Банківські операції	2000/12
Вимоги до надання послуг	Вклади	87/63; 94/19
Вимоги до надання послуг	Перекази	90/109; 97/5; 2560/2001
Нагляд за діяльністю кредитних інститутів	Належний нагляд	87/62; 2000/12; 2000/46
Нагляд за діяльністю кредитних інститутів	Звітність	86/635; 89/117; 2000/408

Також окремим інститутом банківського права ЄС можна назвати відносини з третіми країнами. Вони не виділяються в окрему підгалузь, оскільки відносини з третіми країнами пронизують всі вищевикладені підгалузі.

У країнах Європейського Союзу велика увага приділяється безвизітному нагляду. Що стосується виїзного інспектування, то в європейських країнах інспекційні перевірки банків здійснюються зовнішніми аудиторами, що мають відповідні «сертифікати». При цьому банківські наглядові органи визначають сферу, напрямки проведення та методику аудиторських перевірок, форму та зміст аудиторських звітів, забезпечують ліцензування аудиторських організацій, що здійснюють аудит банків.

На сьогодні структура органів регулювання та нагляду за банківською діяльністю в країнах ЄС відрізняється.

Наприклад, в **Італії** статус органів регулювання та нагляду за банківською діяльністю та процедури їх здійснення визначено в Законі Італійської Республіки «Про банки» (1993 р.), в якому визначено, що окрім Центрального банку Італії, регулювання та нагляд за банківською діяльністю здійснює Міжміністерський комітет, який несе відповідальність за дотримання законності у сфері кредитної політики і стан захисту ощадних банків.

В **Німеччині** до 2002 року існувало три органи нагляду на ринку фінансових послуг: Федеральне управління банківського нагляду, Федеральне

управління нагляду за страховою діяльністю та Федеральне управління нагляду за діяльністю на ринку цінних паперів. 22 квітня 2002 р. Бундестагом було прийнято Закон «Про створення єдиної системи нагляду на ринку фінансових послуг», що запровадив єдиний наглядовий орган, який поєднав у собі функції трьох зазначених вище органів і до функцій якого входить здійснення нагляду за всім фінансовим ринком, – Федеральне управління фінансового нагляду Німеччини (**Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (Ba Fin)**). Однак, незважаючи на створення єдиного наглядового органу, Бундесбанк усе ж таки не втратив ряду повноважень у сфері банківського нагляду.

У **Франції** у сфері здійснення банківського регулювання діють такі органи: Комітет банківського і фінансового регулювання; Комітет кредитних установ та інвестиційних фірм; Банківська комісія; Національна рада з кредиту і цінних паперів. Банк Франції активно співпрацює з цими організаціями. Власне нагляд за фінансовим ринком Франції на сучасному етапі здійснюють три організації: Банківська комісія, що відповідає за нагляд за банківською діяльністю; Комісія з контролю за страховою діяльністю, до повноважень якої входить нагляд за діяльністю на ринку страхових послуг; Комісія з операцій на фондовій біржі, що здійснює нагляд за операціями на фінансових ринках.

Однак, на думку науковців, які досліджують перспективи розвитку регулювання і нагляду за діяльністю фінансових ринків у цій країні, Франція також рухається у напрямі створення єдиного наглядового органу: розглядається можливість і необхідність проведення реформи, в результаті якої були б створені два органи, один з яких здійснюватиме регулюючі функції за всіма напрямками фінансових ринків, інший – виключно функції пруденційного нагляду.

Особливо яскравим для підтвердження зазначеної тенденції є приклад **Великобританії**, в якій застосовується модель нагляду за фінансовим ринком єдиним регулятором. Таким органом виступає Управління фінансових послуг (**Financial Services Authority, УФП, FSA**). У цій країні з 1 грудня 2001 р., з дня набрання чинності Законом «Про фінансові послуги і фінансовий ринок», відбулось формальне покладення усіх повноважень і відповідальності за здійснення нагляду на фінансових ринках на Управління фінансових послуг (**Financial Services Authority, УФП, FSA**). УФП також надано досить широкі можливості у здійсненні регулювання банківської діяльності [8].

В **Україні** функції і регулювання, і нагляду за банківською діяльністю закріплені за одним органом – Національним банком України. Наш законодавець пішов шляхом, протилежним до європейського, передбачивши у ст. 21 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», що державне регулювання ринків фінансових послуг здійснюється трьома різними органами, а саме:

- щодо ринку банківських послуг – Національним банком України;
- щодо ринків цінних паперів та похідних цінних паперів – Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку;
- щодо інших ринків фінансових послуг – спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг.

Державним наглядом законодавець вважає здійснення державою комплексу заходів щодо регулювання та нагляду за ринками фінансових послуг з

метою захисту інтересів споживачів фінансових послуг та запобігання кризовим явищам.

В Постанові Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2010 р. № 157 було затверджено Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України. Відповідно до ст. 3 Положення основними завданнями Комісії у межах її повноважень є:

- участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері надання фінансових послуг;
- розроблення і реалізація стратегії розвитку ринків фінансових послуг та вирішення системних питань їх функціонування;
- забезпечення розроблення та координації єдиної державної політики щодо функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування;
- здійснення в межах своїх повноважень державного регулювання та нагляду за наданням фінансових послуг і дотриманням законодавства у відповідній сфері;
- захист відповідно до законодавства прав споживачів фінансових послуг;

- сприяння інтеграції ринків фінансових послуг в європейський та світовий ринки фінансових послуг.

Висновки. Звертаючи обраний Україною курс європейський інтеграції до ЄС, вважаємо за необхідне звернути увагу на новітні європейські тенденції у галузі регулювання та нагляду за діяльністю комерційних банків з приводу поступового створення єдиних органів нагляду за всім ринком фінансових послуг.

Проаналізувавши основні інститути банківського права ЄС, можна зробити висновок, що воно відповідає основним стандартам законодавства ЄС. Було прийнято нову редакцію ЗУ «Про банки та банківську діяльність», ЗУ «Про Національний банк України», ЗУ «Про фінансові послуги», ЗУ «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб». Не можна однак вважати, що ця відповідність західним стандартам є повною. Але для того, щоб банківський нагляд та регулювання відповідали західним стандартам, необхідно привести у відповідність до Директиви 2000/12 Європейського парламенту та Ради від 20 березня 2000 року щодо започаткування діяльності фінансових установ на території України.

Список літератури:

1. Макконелл К.Р., Брю С.Л. Аналітична економія. Принципи, проблеми і політика: В 2 ч. Мікроекономіка: англ. – 13-е вид. – Львів: Просвіта, 1999.
2. Масленников В.В. Зарубежні банківські системи: Монографія. – М.: Слит – 2000, 2001.
3. Васюренко О.В. Банківські операції: Навч. Посібник. – К.: Знання, 2000.
4. Воронова Л., Мороз А., Пуховкіна М.Ф., Савлук М. Національний банк України // Вісник Національного банку України (укр.). – 2001. – № 5. – С. 6-10.
5. Стельмах В.С. Національний банк України: перші десять років діяльності // Вісник Національного банку України (укр.). – 2001. – № 4. – С. 2-5.
6. Сідак М., Ціпкало Й. банківський нагляд ЄС: порівняльний аналіз // Юридична Україна. – 2005. – № 7. – С. 29-33.
7. Вовк Т., Друзенко Г., Зугравий Г., Качка Т., Коноваленко І., Парапан М., Перестюк Н. Регулювання сфери фінансових послуг у праві Європейського Союзу та перспективи адаптації законодавства України. – Харків: Консум, 2002. – 912 с.
8. Линников А.С. Правовое регулирование банковской деятельности и банковский надзор в Европейском союзе. – М.: Статут, 2009. – 190 с.

Нарыжный Н.А.

Донецкий национальный университет,
Министерство Юстиции,
Департамент международного права и сотрудничества

АДАПТАЦИЯ БАНКОВСКОГО НАДЗОРА УКРАИНЫ В ЕВРОПЕЙСКОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ

Аннотация

В статье исследована сущность адаптации банковского надзора Украины с европейским законодательством, проанализированы действия по обеспечению стабильности банковской деятельности, определена роль банковской системы в экономике страны.

Ключевые слова: Национальный банк, банковский надзор, Европейский союз, Институты банковского права ЕС.

Naryzhnyj N.A

Donetsk National University,
Ministry of Justice,
International Law and Cooperation

ADAPTATION OF BANKING SUPERVISION TO UKRAINE EUROPEAN LAW

Summary

This article contains the character adaptation Banking Supervision Ukraine with European legislation, analyzes measures to ensure the stability of banking, defines the role of the banking system in the economy.

Keywords: National Bank, bank supervision, the European Union, the banking institutions of the EU law.